

Regeringskansliet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över promemorian Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor

Er beteckning: KN2026/01494

Sammanfattning

Länsstyrelserna har i regleringsbrevsuppdrag att leda och samordna det regionala genomförandet av energi- och klimatpolitiken. Vi har på uppdrag av regeringen uppdaterat regionala energi- och klimatstrategier och tagit fram regionala handlingsplaner för elektrifiering och ska främja samverkan och erbjuda stöd till bland annat kommuner. Länsstyrelserna ska enligt instruktionen "utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser," och "inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet". Länsstyrelsen har utöver energi och klimat även andra uppdrag, roller och regionalt ansvar för flera områden, exempelvis totalförsvar, samhällsplanering, miljöprövning, social hållbarhet, främja länets utveckling och klimatanpassning. Länsstyrelserna har alltså utifrån sina regleringsbrevsuppdrag, sin instruktion och roller beskrivna i andra lagar och förordningar kunskap och ansvar som är relevant för den kommunala energiplaneringen. Detta speglas inte i promemorian.

För att det energiplaneringsarbete som utförs av länsstyrelserna tillsammans med kommunerna och regionerna på regional nivå ska tas tillvara i det fortsatta utvecklingsarbetet förslår Länsstyrelsen Gävleborg bland annat att beskrivningen av länsstyrelsernas roll utvecklas i såväl författningstext, som bedömningstext. Länsstyrelsen föreslår vidare några ändringar i den föreslagna lagen om energiplanering i kommuner och regioner och även i förordningen om energiplanering i kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter för att bättre binda ihop den kommunala

och regionala energiplaneringen, samt beskriva kopplingen till den nationella planeringen. Länsstyrelsens förslag till ändringar motiveras med förslag till skäls-texter för användning i fortsatt beredning. Dessa redovisas i synpunkterna på avsnitt 4.2, 4.4, 4.6 och 8.8.

Sist finns två rubriker, dels kring övriga avsnitt där det påtalas att texter i vissa andra avsnitt också kommer behöva ses över vid en fortsatt beredning utifrån de ändringsförslag som förs fram. Dels ett par synpunkter som inte specifikt har med länsstyrelses roll att göra.

Övergripande ställningstagande

Länsstyrelsen Gävleborg ställer sig generell positiv till förslagen som presenteras i promemorian, då den nuvarande lagen (1977:439) saknar tydlighet, och anser att förslagen utgör viktiga steg mot att nå de energipolitiska målen och ett mer energieffektivt samhälle. Länsstyrelsen Gävleborg föreslår några konkreta förslag på förtydliganden kring länsstyrelsernas roll, då länsstyrelserna har sedan långt tillbaka en samordnande roll att bistå kommuner inom energiplanering.

Länsstyrelsen Gävleborg stödjer införandet av en ny lag och regler som tydliggör process, innehåll, offentliggörande, föreläggande och överklagande inom kommunernas och regioners energiplanering och arbetet med energieffektivisering inom den offentliga sektorn (avsnitt 4.1).

Förslagen bedöms bidra till förbättrad vägledning inom den kommunala och regionala energiplaneringen. Vi anser också att förslagen kommer att öka transparensen och skapa bättre förutsättningar för uppföljning kring kommuners och regioners energiplanering. (3§--6§, 12§--20§)

Den nuvarande lagen (1977:439) saknar tydlighet och den omfattar ingen förordning med bestämmelser som kan anpassas av den av regeringen utsedda myndigheten efter aktuella behov och krav. Den nya lagen blir mer flexibel på sikt med en förordning och kan enklare anpassas efter omvärldsläge och om vissa faktorer förändras.

Länsstyrelsen Gävleborg stödjer även förslagen kring lag och regler om effektiv energianvändning i den offentliga sektorn. (7§--11§)

Förslag till ändringar i föreslagen lagtext

Avsnitt 2.1

Länsstyrelsen Gävleborg anser att 12 § i *Lagen om energiplanering i kommuner och regioner* bör ändras enligt följande:

- Lägga till "länsstyrelsen" som första strecksats före "andra kommuner"
- Lägga till som nytt stycke 2: *"Kommunen ska i god tid innan beslut fattas ge länsstyrelsen tillfälle att yttra sig vid framtagandet av kommunal energiplan"*
- Stryka "statliga myndigheter"

Avsnitt 2.3

Länsstyrelsen Gävleborg anser att 8 § i *Förordningen om energiplanering i kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter* behöver kompletteras enligt följande:

Nytt stycke 2 (nuvarande stycke 2 blir stycke 3):

Länsstyrelsen ska ges möjlighet att yttra sig om aktualitetsprövningen

Länsstyrelsen Gävleborg anser att 18 § i *Förordningen om energiplanering i kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter* behöver kompletteras. Nuvarande förslag

"Statens energimyndighet ska vägleda kommuner och regioner i frågor om tillämpning av lagen (2026:000) om energiplanering i kommuner och regioner"

bör ersättas med:

Statens energimyndighet ska genom länsstyrelserna och metodstöd vägleda kommuner och regioner i frågor om tillämpning av lagen (2026:000) om energiplanering i kommuner och regioner.

Förslag till skäls-text i fortsatta beredningen:

Utöver i denna förordningstext beskrivs Statens energimyndighets roll i att vägleda kommuner och regioner bara i konsekvensbeskrivningen i avsnitt 8.1. Förslag till skäls-text beskrivs

därför här i stället för nedan under respektive avsnitt som för övriga ändringsförslag.

Länsstyrelserna har en central roll i energiplaneringen – inte minst när det gäller samspelet mellan lokal och nationell planering. Därav bör länsstyrelserna även ha en utpekad vägledande roll gentemot kommunerna. Energimyndigheten och länsstyrelserna behöver utveckla ett välfungerande samarbete kring hur kommunernas energiplaneringsarbete ska stödjas. Därför bör båda myndigheterna hjälpas åt i vägledningen.

Avsnitt 4.2

Länsstyrelsen Gävleborg noterar att begreppet ”trygg energiförsörjning” förklaras på sidan 30, men att det inte definieras i lagtexten (2 § i författningsförslaget). Definitionen skiljer sig dessutom från den definition som används i promemorian Mål för trygg energiförsörjning (KN2026/01473). Länsstyrelsen Gävleborg anser därför att begreppet ”trygg energiförsörjning” ska definieras i lagtextens 2 §.

Inför den fortsatta beredningen föreslår Länsstyrelsen Gävleborg att nedanstående skäls-text används i anslutning till den skäls-text som redovisas under avsnitt 4.2, till exempel som ett tillägg i fjärde stycket efter andra meningen, som beskriver energiplaneringen som genomförs på regional nivå:

- *På regional nivå har länsstyrelserna i regleringsbrevsuppdrag att utveckla den regionala energiplaneringen genom att bland annat i bred samverkan revidera de regionala energi- och klimatstrategierna (klart 2025) och att ta fram regionala handlingsplaner för elektrifiering (klart 2026). Den regionala energiplaneringen sätter den nationella politiken och energiplaneringen i en regional kontext och underlättar arbetet för kommuner och andra lokala och regionala aktörer, samtidigt som den regionala energiplaneringen samlar lokal och regional kunskap som underlag för den nationella energiplaneringen.*

Avsnitt 4.4

För den fortsatta beredningen föreslår Länsstyrelsen Gävleborg ett tillägg i slutet av första stycket i rutan:

- *Länsstyrelsen ska ges möjlighet att yttra sig om aktualitetsprövningen*

För den fortsatta beredningen föreslås att texten under skäl för förslaget under rubriken "En kommun ska varje ny mandatperiod pröva om en energiplan är aktuell" kompletteras med:

- *Länsstyrelsen bör ges möjlighet att yttra sig om aktualitetsprövningen utifrån kunskapen i den regionala energiplaneringen och nationella energimål*

För den fortsatta beredningen föreslås texten under rubriken "Energiplanen ska offentliggöras" ändras enligt följande. Meningen:

- *Statliga myndigheter kan behöva information om vilka åtgärder som kommunen planerar vidta*

till

- *De kommunala energiplanerna är viktiga för Länsstyrelsen som underlag för den regionala energiplaneringen som i sin tur utgör underlag för den nationella planeringen.*

Sista meningen under samma rubrik föreslås även utöver "allmänheten" kompletteras med *Länsstyrelsen och andra aktörer.*

Länsstyrelsen Gävleborg föreslår även att ett nytt tredje stycke under samma rubrik som beskriver att den regionala energiplaneringen behöver uppdateras regelbundet.

Avsnitt 4.6

Utifrån förslaget till ändring 12 § i *Lagen om energiplanering i kommuner och regioner* ovan bör texten i rutan i fortsatta beredningen ändras enligt följande. Första meningen

- *Om det främjar en trygg energiförsörjning och en effektiv användning av energi och effekt ska en kommun ha kontakter med andra kommuner, regioner och statliga myndigheter som en del av energiplaneringen.*

byts ut till:

- *Om det främjar en trygg energiförsörjning och en effektiv användning av energi och effekt ska en kommun ha kontakter*

med länsstyrelsen, andra kommuner och regionen som en del av energiplaneringen.

I andra stycket i rutan föreslås följande tillägg efter första meningen:

- *Kommunen ska i god tid innan beslut fattas ge länsstyrelsen tillfälle att yttra sig vid framtagandet av kommunal energiplan.*

För den fortsatta beredningen föreslår Länsstyrelsen Gävleborg följande tillägg i skäls-texten. Andra stycket föreslås inledas med (delar av texten finns nu i fjärde stycket, men föreslås flyttats och kompletterats):

- *Genom kontakt med länsstyrelsen underlättas kommunernas arbete med energiplanering. Länsstyrelserna har i regleringsbrevsuppdrag att leda och samordna det regionala genomförandet av energi- och klimatpolitiken. Länsstyrelserna har på uppdrag av regeringen uppdaterat regionala energi- och klimatstrategier och tagit fram regionala handlingsplaner för elektrifiering och ska främja samverkan och erbjuda stöd till bland annat kommuner. Länsstyrelserna ska utifrån instruktionen "utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser," och "inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet". Länsstyrelsen har utöver energi och klimat även andra uppdrag, roller och regionalt ansvar för flera områden som är relevant för kommunala energiplaneringen exempelvis totalförsvaret, samhällsplanering, miljöprövning, social hållbarhet, främja länets utveckling och klimatanpassning.*

Femte stycket föreslås bytas ut till:

- *Även andra statliga myndigheter (inklusive Affärsverket svenska kraftnät) än länsstyrelsen har viktig kunskap utifrån sina ansvar inom energiplaneringen, exempelvis framtagande av scenarier, nationella kunskapsunderlag, finansiering och planeringsansvar utifrån sina instruktioner. Utifrån länsstyrelsens regleringsbrevsuppdrag att leda och samordna det regionala genomförandet av energi- och klimatpolitiken,*

länsstyrelsens instruktion att samordna statliga myndigheters insatser, samt de uppdrag som Affärsverket svenska kraftnät, Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen har att stödja länsstyrelsernas arbete med regional energiplanering, bör de statliga myndigheternas kunskap kanaliseras genom länsstyrelserna. Ett sådant tillvägagångssätt överensstämmer till exempel med hur staten organiserar vägledning enligt PBL. Det är dock inget som hindrar kommunerna från att komplettera kontakterna med länsstyrelserna med direktkontakter med andra statliga myndigheter så som Energimyndigheten och Affärsverket svenska kraftnät.

Avsnitt 4.8

Vad det gäller 19 § så anser Länsstyrelsen Gävleborg, utifrån erfarenheter med den nuvarande lagen (1977:439), att en lag utan sanktionsmekanism blir oftast verkningsslösa och att det finns risk att kommunerna prioriterar annat istället. Länsstyrelsen Gävleborg förslår därför att se över sanktionsmekanism, statliga styrmedel och incitament till kommunernas genomförande av energiplaner, eftersom genomförandet oftast förknippas med för få resurser, speciellt i de små kommunerna, och därmed en bortprioritering av kommunal energiplaneringen.

Avsnitt 7

Lagen och förordningen ska träda i kraft 1 mars 2027.
Energiplanerna ska vara publicerade 1 januari 2028.

Länsstyrelsen noterar att denna tidplan är mycket kort och saknar övergångsregler. Det kan bli utmanande för kommunerna att få fram energiplaner till 1 januari 2028 om de inte redan har en aktuell energiplan. Att ta fram en plan som är både förankrad i kommunens verksamheter, geografiska område och i den politiska organisationen, samt beslutad av kommunfullmäktige, tar i allmänhet mer än 12 månader.

Avsnitt 8.6

Kommuner kan behöva förbättrade ekonomiska förutsättningar att genomföra de nya lagkraven. Den sammanlagda kostnaden för kommunsektorn beräknas till 90 miljoner för det första året och det är otydligt om det gäller alla förslag i promemorian, eller enbart energiplanering, men oavsett så är det oklart hur dessa kostnader

har tagits fram och Länsstyrelsen Gävleborgs bedömning är att detta är för lågt. Redan uppskattningen för värme- och kylplaner för de cirka 60 kommunerna över 45 000 invånare uppgår till 30–40 miljoner kronor, dvs. ungefär mellan en tredjedel och nästan hälften av de totala sammanlagda kostnaderna på 90 miljoner kronor. Länsstyrelsen Gävleborg anser att framtagandet av en kommunal energiplan kommer kräva betydligt mer än värme- och kylplaner och att uppskattningen av den sammanlagda kostnaden är för låg och bör ses över.

6 § 3 art Det bör finnas med att statliga styrmedel till kommunerna bör ses över, eftersom genomförandet oftast förknippas med för få resurser, speciellt i de små kommunerna, och därmed en bortprioritering av den kommunala energiplaneringen. På detta sätt hjälper det att få med fler och få bättre genomslag i vårt samordningsuppdrag kring energiplanering.

Avsnitt 8.8

Länsstyrelsen Gävleborg föreslår för den fortsatta beredningen att texten under avsnitt 8.8 kompletteras med en rubrik för länsstyrelserna utifrån de förslag som föreslås ovan. I texten föreslås det framgå att författningsförändringarna till följd av ovanstående förslag är en del av det som Länsstyrelsen har i regleringsbrevsuppdrag att göra. Författningsförslagen blir så fall ett sätt att permanenta delar av länsstyrelsernas regleringsbrevsuppdrag. Ytterligare finansiering till länsstyrelsen krävs inte för genomförandet av förslaget, men förslagen förutsätter att befintlig finansiering permanentas.

Avsnitt 8.8.1 (Förordning 18 §) - Önskvärt att nationell vägledning och metodstöd finns tillgängligt för kommunerna via Energimyndigheten. Bör även inkludera vägledning om hur uppgifter som omfattas av sekretess kan hanteras, samt vägledning om energifattigdom.

Allmänna synpunkter

Synpunkter på övriga avsnitt – koppling till länsstyrelsernas roll

Ovanstående förslag skulle få vissa följdverkningar och innebär behov av ändringar i texterna den fortsatta beredningen även på

andra ställen, exempelvis: på sidan 32 och 35 där det hänvisas till avsnitt 4.6.

Även formuleringarna på sidan 38 under avsnitt 4.5. skulle behöva ses över. De regionala energi- och klimatstrategierna är i de flesta fall framtagna tillsammans mellan länsstyrelserna och regionerna så det är få regioner som har egna klimathandlingsplaner.

Även formuleringarna i avsnitt 8, särskilt första meningen behöver ses över. Där står "Kommuner och regioners energiplaneringsarbete..." Eftersom det är syftet i länsstyrelsens uppdrag som nämns där bör det vara "Kommuners och länsstyrelsernas energiplaneringsarbete..." som avses. På samma sätt behöver sista meningen under 8.3 uppdateras.

Synpunkter på övriga delar – generella synpunkter

Länsstyrelsen Gävleborg ser risker med att i samma dokument (kommunens energiplan) redovisa både insatser för energieffektivisering i kommunens verksamhet och insatser för övergripande energiplanering. Dels blir det olämpligt att detaljerade insatser för energieffektivisering i kommunens verksamhet ska beslutas av kommunfullmäktige, dels finns det risk att det mer strategiska övergripande energiplaneringen för kommunens geografiska yta drunknar i detaljerade insatser för energieffektivisering eftersom lagen och förordningen styr arbetet med energieffektivisering mer i detalj.

Länsstyrelsen Gävleborg föreslår att delarna kring energieffektivisering i kommunens verksamhet redovisas i andra typer av dokument så som kommunens renoveringsplan för byggnadsbeståndet etc. Det bör vara upp till respektive kommun att bedöma vilken eller vilka långsiktiga planer som är lämpligast att redovisa åtgärderna i. I den vidare beredningen behöver då texten i rutan för avsnitt 4.3 ändras (sista meningen i andra stycket), samt en del text under avsnitt 4.5.

Lagstiftningen innebär ökade krav på kommunerna inom flera områden som angränsar till energiplaneringen och för att länsstyrelserna ska ge bra stöd till kommunerna enligt ovanstående förslag krävs bra stöd och underlag från olika sektorsmyndigheter, inte bara Energimyndigheten. Länsstyrelsen Gävleborg ser det som önskvärt att andra sektorsmyndigheters, exempelvis

Försvarsmaktens, skyldighet att bidra med underlag till energiplaneringen tydliggörs i lagen eller förordningen. Dessutom ser det Länsstyrelsen Gävleborg också som önskvärt att Statistiska centralbyråns roll som ansvarar för officiell statistik förtydligas, eftersom de ökade krav på kommunerna att kartlägga det kort- och långsiktiga behovet av energi och effekt i kommunen samt förutsättningarna för en trygg energiförsörjning i kommunen (4 § 1 i Förordningen om energiplanering i kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter) förutsätter tillgång till officiell energistatistik som ger en exakt och tydlig bild av nuläget i kommunen, utan att det strider mot sekretess som det ofta är fallet idag. Länsstyrelsen Gävleborg anser att det energistatistik på regional och lokal nivå utgör grunden för energiplaneringen och borde därför tas fram på ett enhetligt sätt via den ansvariga nationella myndigheten med tydlig vägledning och metodstöd så att inte kommuner och regioner behöver göra parallella kompletterande arbeten.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Carina Ståhl Herrstedt med samordnare Sandro Benz som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Veronica Lauritzsen, länsråd, Lise Ekenberg, avdelningschef, Christoffer Carstens, enhetschef medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.